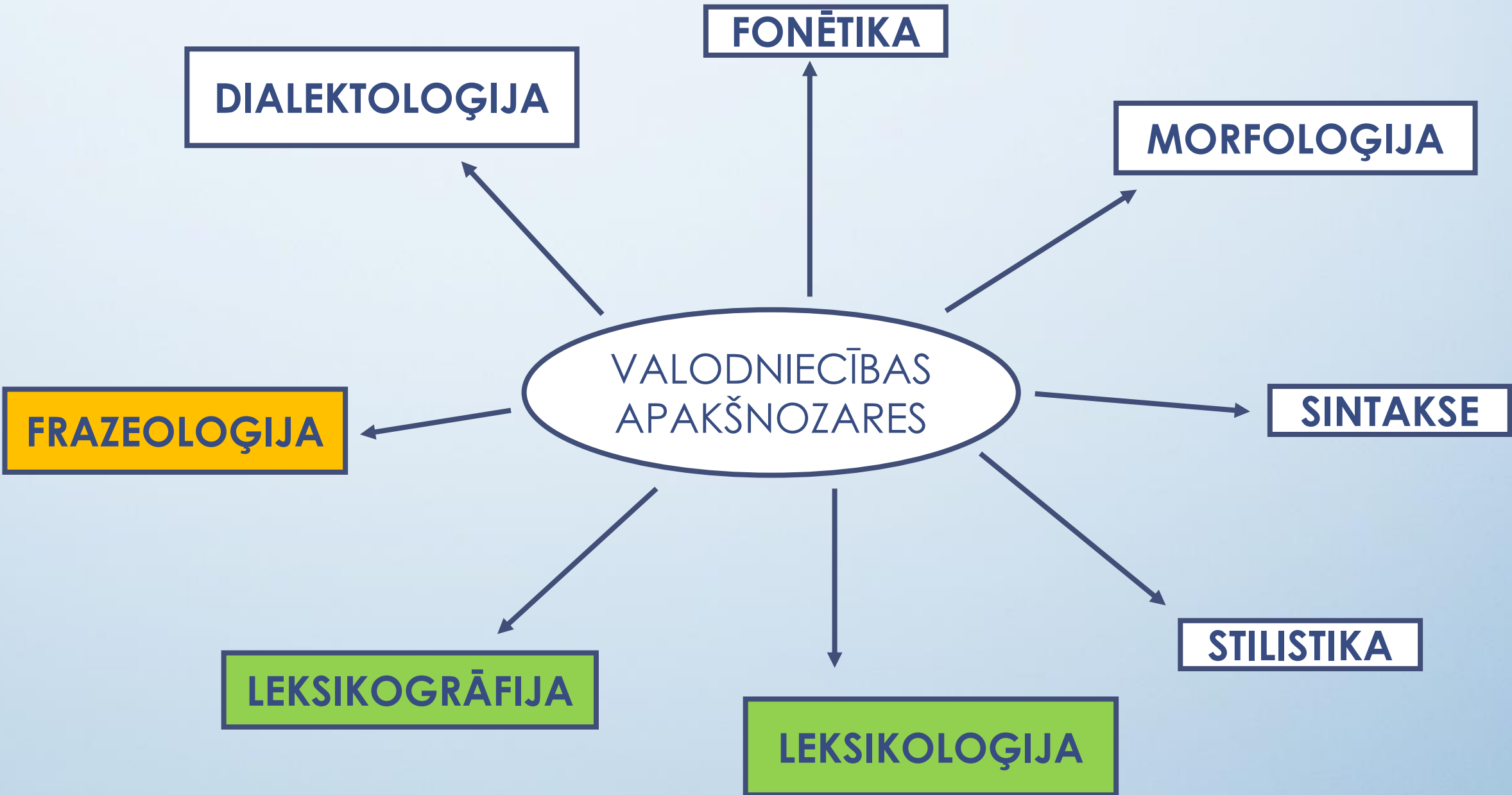

Latviešu valoda

9. D klase

JEPVĢ skolotāja Silvija Kivko

FRAZEOLOĢIJA

- gr. *phrasis* 'teiciens' + *logos* 'mācība'

- **Frāze**- runas vienība, vārdu savienojums

FRAZEOLOJİSMİ

SASNIEDZAMAIS REZULTĀTS

- Saprotu, kas ir frazeoloģismi
- Protu iesaistīt frazeoloģismus tekstā

Kur es esmu?

- **A - ceļa sākumā:** neko neesmu dzirdējis par frazeoloģismiem
- **B- pirmais solis:** ir nojausma, kas tie ir, bet nekad nelietoju savā valodā
- **C – esmu gabaliņu gājis:** zinu no svešvalodām (idiomas), kas tie ir, un nedaudz lietoju savā valodā
- **D – esmu pusceļā:** lasot daiļdarbus, pievēršu uzmanību frazeoloģismiem un cenšos tos lietot savā valodā
- **E- esmu gandrīz ceļa galā:** zinu daudz par frazeoloģismiem, brīvi skaidroju un lietoju tos savā valodā

MAZGĀT GALVU

Atnācu uz skolu labā noskaņojumā, bet te kā ar mietu pa galvu- kontroldarbs latviešu valodā. Man jau tāpat kā pa celmiem, bet tagad es neko labu neuzrakstīšu savas caurās galvas dēļ. Klasesbiedri gan mierināja, ka man valodās esot gaiša galva. Man galvassāpes sagādāja jau kontroldarba pirmais jautājums. Dace atsūtīja zīmīti, tas man bija kā akelai vistai grauds. Tā bija cūkas laime! Nākamreiz nebūšu kā ar kruķi kruķējams.

Atnācu uz skolu labā noskaņojumā, bet te..... - kontroldarbs latviešu valodā. Man jau tāpat bet tagad es neko labu neuzrakstīšu savas dēļ. Klasesbiedri gan mierināja, ka valodās es Bet mansagādāja jau kontroldarba pirmais jautājums. Dace atsūtīja zīmīti, tā man bija! Nākamreiz nebūšu

Kāda ir frazeoloģismu nozīme tekstā?

- **Frazeoloģismi**- nozīmes ziņā nedalāmi, ar tradīciju valodā nostiprināti vārdu savienojumi.
- Frazeoloģisms **vienmēr** ir vārdu savienojums-
- to veido vismaz divi vārdi.

- **Turēt rokas klēpī :**
 - neko nedarīt, slinkot,
 - atpūsties pēc darba.
- **Kad pūcei aste ziedēs:**
 - pavasarī,
 - nekad.
- **Kā ar mietu pa pieri:**
 - sāpīgi,
 - negaidīti.
- **Kā akā iekritis:**
 - cieši aizmidzis,
 - pazudis.
- **Kost pirkstos:**
 - nožēlot,
 - būt badā.
- **Likt galvu ķīlā:**
 - izciest sodu,
 - galvot.
- **Apmaldīties trijās priedēs:**
 - nespēt atrisināt kaut ko vienkāršu,
 - pazust mežā.
- **Iebraukt purvā:**
 - nonākt pretrunās.
 - iestigt dubļos.
- **Labā roka:**
 - izpalīdzīgs, devīgs cilvēks,
 - uzticības persona.
- **Spēlēt pirmo vijoli:**
 - būt noteicējam,
 - nebaidīties no grūtībām.
- **Pūst pīlītes:**
 - smagi nopūsties,
 - stāstīt blēņas.
- **Vētra ūdens glāzē:**
 - vārošs ūdens glāzē,
 - satraukums bez iemesla.

- Kā zināt, kuru frazeoloģismu lietot attiecīgajā situācijā?
- Frazeoloģismus var iemācīties
- **lasot,**
- **klausoties,**
- **sarunājoties.**
- Kur meklēt frazeoloģismu skaidrojumus?
- <https://tezaurs.lv/lvv/>

Pūst (arī laist) dūmus (arī miglu) acīs.

Melot.

Aizmiglot (arī apmiglot) acis.

Traucēt patiesi, pareizi uztvert, izprast.

Apstulbot acis.

Padarīt nespējīgu pareizi novērtēt, izprast u. tml.

(Visas) acis izskatīt (retāk izskatīties).

Ļoti sasprindzināti skatīties.

Lauki bij tukši, ceļi tukši [rudenī]. Acis izskatīties varēja pēc kāda cilvēka. [Brigādere XVIII, 207.](#)

Acis apreibst.

Saka, ja uz īsu brīdi zaudē spēju ko skaidri saskatīt, izšķirt (parasti spilgtas gaismas, arī pārdzīvojuma ietekmē).

Vilnis paguva izlasīt tikai to, kas tuvāk... Acis viņam apreiba. [Upīts VIII, 462.](#)

(Visas) acis izraudāt.

Daudz un ilgi raudāt.

Acis slapjā vieta.

Saka par cilvēku, kas bieži raud.

..sieviešiem jau tā acis slapjā vietā.. Vajag vai nevajag - tūlīt raud. [Purs 1, 86.](#)

Acī pret aci.

Tiešas izrēķināšanās, atriebības princips.

..katru pretinieku mēģinājumu ierobežot mūsu [zēnu grupas] brīvību atsītīsim pēc principa: "Acī pret aci, zobu pret zobu!" [Grīziņš 1, 119.](#)

Acī pret aci (runāt, satīkties u. tml.).

Tieši pretī, ļoti tuvu.

Durvis atvēra Gunārs Zariņš, aci pret aci satiekoties ar savu bijušo klases biedru.. [Kar 57, 12, 8.](#)

Kārlēns neatlaidās. Nostājies aci pret aci Bruņa priekšā, viņš vēlreiz atkātoja savu jautājumu. [Bērn 48, 8, 18.](#)

(Runāties) zem četrām acīm.

(Runāties) divatā.

Nerādīt (ne) acu (arī acis).

Neierasties, nenākt, izvairīties tikties.

- 1. Klasē sākās strīds, katrs gribēja izteikt savas domas, bet Gunārs vēl un pateica, ka nevienam nav taisnība.
- 2. Anete vienmēr Spogulī un tikai tad dodas ārā pa durvīm, viņa vienmēr grib izskatīties nevainojami.
- 3. Meitene izsmēja Jāni. Tas puisim bija , to viņš nebija gaidījis, viņam šī meitene bija ļoti svarīga.
- 4. Jaunieši satikās pašā pie strūklakas katru vakaru.
- 5. Konkursa dalībniekiem , tāpēc ka tūlīt vajadzēja paziņot balsojuma rezultātus, vienam pārī šovu vajadzēs atstāt.
- 6. Koncertā bija ļoti daudz cilvēku, Harijs visapkārt, kamēr ieraudzīja pazīstamas sejas.
- 7. „Tai mātei nu gan ir Kā viņa varēja pamest tik mazu bērniņu?” nodomāja Agnese.

- **ielēja eļļu ugunī**
- **iemet acis**
- **spļāviens sejā**
- **pilsētas serdē**
- **sirds kāpa pa muti laukā**
- **pameta acis**
- **ledaina sirds**

Pasaki teikumu, kurā,
izmantojot frazeoloģismu,
pateiksi to, kā jūties
šodien stundā!

Nosauc 1 lietu, ko tu šodien iemācījies?

Kur es TAGAD esmu?

- **A - ceļa sākumā:** neko neesmu dzirdējis par frazeoloģismiem
- **B- pirmais solis:** ir nojausma, kas tie ir, bet nekad nelietoju savā valodā
- **C – esmu gabaliņu pagājis:** zinu no svešvalodām (idiomas), kas tie ir, un nedaudz lietoju savā valodā
- **D – esmu pusceļā:** lasot daļdarbus, pievēršu uzmanību frazeoloģismiem un cenšos tos lietot savā valodā
- **E- esmu gandrīz ceļa galā:** zinu daudz par frazeoloģismiem, brīvi skaidroju un lietoju tos savā valodā

- Pasaki novēlējumu klasei, izmantojot frazeoloģismu!
- *Ātri steidzieties uz skolu un čakli mācieties, lai spētu iegūt zināšanas!*
- *Nemiet kājas pār pleciem un traucieties kā vējš uz skolu, mācieties čakli kā bitītes, lai spētu uzkāpt zinību kalnā!*
- **Frazeoloģismi ir kā krāšņi ziedi vāzē vai labas bultas, kas precīzi trāpa mērķī.**

Vari izmantot mācoties:

- <http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/607C3CA8-415F-4259-812B-1D7AF500A32A>
- <https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/5-klase/frazeologismi-6970/re-3d7b887d-21c4-4b27-aaa5-1dde5002ca0c>
- <http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks26.htm>